

TADIMLIK

SELAHATTİN DEMİRTAŞ

DAD

*dipnot yayınları

DAD/Selahattin Demirtaş

© Dipnot Yayınları, 2023

© Selahattin Demirtaş, 2023

Dipnot Yayınları 390 ■ Edebiyat 37

ISBN: 978-605-71979-4-8

1. Baskı, 2023/Ankara

EDİTÖR: İbrahim Yıldız

KAPAK TASARIMI: Kemal Gökhan Gürses

BASKI ÖNCESİ HAZIRLIK: Dipnot Bas. Yay. Paz. San. Ltd. Şti.

BASKI ve CİLT: Ayhan Matbaası (SERTİFİKA NO: 44871)

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar/İstanbul

Tel: 0212 445 32 38

DİPNOT YAYINLARI (Sertifika No: 14999)

Selanik Cad. No. 82/24 Kızılay / Ankara

Tel: (0 312) 419 29 32 / Faks: (0 312) 419 25 32

e-posta: bilgi@dipnotkitap.com

www.dipnotkitap.com

İçindekiler

Çöplük	7
DAD	19
Ben'i Unutma	41
Haydar Haydar	57
Kader.....	73
Kartonpiyer.....	97
Uçurum	113
Düriye'min Güğümleri.....	133
Çıplak.....	143

Çöplük

Hiç, bir şehir çöplüğünde zaman geçirdiniz mi? Yok. Birçoğunuz uzaktan bile görmemişsinizdir. Kapitalizm gerçekte nedir diye merak ediyorsanız bir uğrayın derim. Sınıf mücadelesi tarihinin anlatıldığı bir akademi var orada, tabii bakmasını bilene. Alışveriş merkezlerinde meseleyi bu kadar net göremezsiniz. Cafcaflıdır oralar, aklınızı başınızdan alır.

Oysa çöplük öyle mi? Burada her şey ayan beyan, bok gibi ortadadır. Bazen çöp tepciklerinden birinin üzerinde dikilip etrafındaki atık yığınlarına bakıyorum. Bunca şeyi ne ara tükettiniz, niye tükettiniz diye hayretler içinde kalıyorum. Daha önemlisi, bunca şeyi niye ürettiniz? Daha daha önemlisi, bunca şeyi üretip tüketebilmek için kölesi olduğunuz sistemi ne diye yarattınız? Sümerlerden daha mı mutlusunuz? İnkalardan daha mı huzurlu veya İndus Vadisinin esmer kabilelerinden daha mı güvendesiniz?

Kendinize ne ettiniz böyle Allah billah aşkına? Oturaydınız oturduğunuz yerde. Bu nasıl bir israf, nasıl bir hoyratlıktır? Yedi

milyar insan sadece bir haftalığına abartılı tüketmeyi bıraksanız kapitalizm çöker. İşte bu yüzden hiç durmadan, yirmi dört saat tüketmeniz lazım, tabii bunun için de yirmi dört saat üretmeniz. Dünyadaki kaynaklar sınırlıymış, tükenmek üzereymiş, üretimin tüm aşamalarında korkunç bir emek sömürüsü yaşanıyormuş, doğa bir daha düzelmeyecek şekilde yok oluyormuş, tüketim çılgınlığına dahil olmak için kığımızı yırtarken tüm insani değerler bir bir yozlaşıyormuş; sevgi, saygı, merhamet, dayanışma, paylaşma, aşk, onur, haysiyet beş paralık oluyormuş kimin umurunda... Umurunuzdaysa tüketmeyin oğlum, tüketmeyin; bırakın yıkılsın kapitalizm.

Belki otuz beş çeşit mısır gevreği seçeneğiniz olmaz ama mutlu olursunuz. Merak etmeyin, süt mısırını koçanından ısıtır ısıtır yersiniz, taze taze. Organik, ucuz, herkese yetecek miktarda. Hem de bilmem nerenizden ter akıncaya kadar, günde on saat çalışmak zorunda kalmadan.

Tamam, bu kadar çöplük propagandası yeter sanırım. Bakın, çöplük insanın beyin damarlarını açıyor diyeceğim, geleceksiniz. Gülün, bana ne. Umursamıyorum. Bu çöplük olmasaydı var ya, ben bunca sorunla hayatta baş edemezdim. Burası iyileştirdi beni.

Birkaç gündür sabahları zor uyanıyorum. Tüm vücudum kaskatı kesilmiş halde güçlkle kalkıyorum yataktan. En çok da belim ağrıyor; sanırım yatağı değiştirmem lazım. Yatak dediğim posası çıkmış iki şilte sonuçta. Bu gece gelecek malzemeler arasından daha uygun bir şeyler bulurum belki. Her şeye alıştım da vücudum şu lanet yatağı bir türlü uyum sağlayamadı. Çocukluğumdan beri tam yirmi yedi yıl normal yataklarda yatınca...

Başlangıçta koku biraz zorluyordu. Kanıksadım ama. Hatta seviyorum artık bu kokuyu. Yanık gibi. Hayatın gerçek kokusu.

Şehir çöplüğü gibi kokuyor diyesim var fakat burası zaten şehir çöplüğü. Beş aydır burada yaşıyorum. Tamı tamına dört ay on sekiz gün. Duvara astığım kocaman bir kartonum var, her gün için bir çentik atıyorum üzerine, mahpuslar gibi. Çok rüzgar olduğunda duvardan düşüyor. “Evim” günün birinde tümünden uçup giderse şaşırımam. Kendim yaptım. Birkaç tahta direğin üstünü, etrafını naylonla çevirdim, ev oldu işte. Kapısı yok; naylonu kaldırıp eğilerek girip çıkıyorum. Kapı olmayınca kapıyı çalan da olmuyor haliyle. Böyle daha iyi. İstesem şu çöplükteki malzemelerden bile evin kralını yaparım buraya. Beş yıllık makine mühendisiyim. Adım Ahmet, bu arada. Batmanlıyım.

Bir makine mühendisi ne diye şehrin çöplüğünde yaşar diyorsunuzdur.

Anlatıyorum. Ama durun, kahvaltımı yapayım önce. Yiyecek sıkıntısı yok burada. Çöpe nelerin atıldığını bir bilseniz market arabasını alır doğruca buraya gelirsiniz.

Buranın da mafyası var tabii. Öyle rastgele gelip çöpü karıştırmanıza izin vermezler. Neyse ki burası Hakkarililerin kontrolünde olduğundan bana kıyak geçtiler. Minik sarayıma ses etmiyorlar. Arada halimi hatırlımı sormak için uğradıkları bile oluyor. Gelirken içecek, nevale falan getiriyorlar; hepsi çöplükten tabii. Güzel oluyor. Konuyu dağıtmayayım, Eleni’yi anlatıyordum. Anlatıyor muydum? Anlatacağım işte.

* * *

IŞİD’in Kobani’ye saldırısından kaçıp Suruç’a sığınanların kaldığı mülteci kampını dayanışma amacıyla ziyaret eden Hülya Avşar’ın gözlerinin aynısıydı Eleni’nin gözleri. Dudakları ise yine IŞİD katliamlarından kaçarak Mardin’e sığınan Ezidi Kürtlerin kaldığı kampı ziyarete gelen Angelina Jolie’ninkine

benziyordu, ama silikon yaptırmadan önceki haline. Uzun, güzel bir yüzü vardı; uzaktan Julia Roberts'ı andırıyordu. Tabii henüz bir mülteci kampımızı ziyarete gelmediğinden Julia'yı yakından görme şansım olmadı.

Eleni ile ben bu kampların gönüllü çalışanlarıydık. O, çocuklara psikolojik destek sunuyordu; ben de kampların inşasında mühendis olarak koşturuyordum. Tanık olduğum acıları, vahşeti, yıkımı, travmaları, utancı, çaresizliği uzun uzun anlatabilirim size. Birazcık insanlığınız varsa sarsılırsınız. Fakat ben size aşkı anlatmak istiyorum çünkü bir yerde aşk varsa orada umut da vardır. Başka nasıl ayakta kalabilir insan?

Vahşetten kaçıp sınırı geçerek akın akın bize gelen on binleri görünce yeryüzünde hiçbir şeyin artık eskisi gibi olmayacağını düşünür; keyifli kahvaltı sofralarında kekikli biberli zeytinlerle, huzurlu bayram sabahlarında baharatlı çöreklerle, okul önlerinde gizli buluşmacalı acemi âşıklarla, nohut tarlalarının isyancı kızıl gerillası gelinciklerle karşılaşmayacağınıza üzülür; önü sulanıp süpürülmüş sabahçı kahvesindeki radyodan kaçak çay kokusuna karışarak yayılan türkülerin neşesini, yolunu şaşırıp her nasılsa Batman'a gelmiş ünlü şairin küçük bir kafede tikiş tikiş, sıkış tepiş ama yine de gözyaşları içinde okuduğu şiirlerin hazzını, hüznünü bir daha asla duyamayacağınızı sanarak yıkılırsınız. Gelenler sanki yol boyunca geçtikleri coğrafyanın binlerce yıldır birikmiş tüm kederlerini, acılarını omuzlarına yükleyerek getirmişlerdir. Hemen o gün, o saatte, elinizden ne geliyorsa işte, onlar için bir şeyler yapmak istersiniz. Aksi takdirde o keder bir daha silinmemek üzere yeryüzünü teslim alacakmışçasına telaşla panikle koşturursunuz. Gelenler yorgundur, açtır ve de korku vardır gözlerinde. Onlar Kürtçe ağtırlar yakar, siz onları Kürtçe avutursunuz, ama yine

de uzaya savrulmuş toz zerrecikleri kadar boşlukta, belirsiz, sahipsiz, topraksız hissederler kendilerini öz vatanlarında. Hiçbir beddua, hiçbir dua işe yaramaz. Lanet okuyacağınız bir düşmanınız bile yoktur. Cephe gerisidir burası; top sesleri yerine ağlayan çocukların, inleyen kadınların, ağıtların sesi yükselir ki artık çok geçtir. Şimdi yaşama zamanıdır; hayata tutunma, umuda sarılma bir lüks değil, mecburiyettir, görevdir orada.

Ben de Batman'dan Mardin'e yardıma koştum hemen. Belediyeler, sivil toplum kuruluşları ve binlerce gönüllü, çalışmalara başlamıştı bile. Bir kampın inşası için proje sorumlusu ekipte görev aldım. İlk etapta çadır kent kurulacaktı ama yine de altyapıya, kanalizasyona, lavabo ve tuvaletlere, çadır iskan planlarına ihtiyaç vardı. Elbirliğiyle hepsini yaptık. Üç gün içinde çadırlar dahil her şey kabaca tamamlandı, sonra hüznün kervanı sessizce gelip kampa yerleşti. Günlerdir ilk defa, o anda havadaki oksijenin farkına varıp birazcık nefes aldık.

Kampın eksik kalan işleri için birkaç gün daha çalışmamız gerekiyordu. Ayağımda lastik çizmeler, kafamda baretle koşturup duruyordum. O gün, aydınlatma direkleri vinçle yerlerine çakılacaktı. Sağlık ve danışma merkezi olarak planladığımız büyük çadırın önünden geçerken bir kadın, "Bakar mısınız?" diye seslenince döndüm. Çadırın girişindeki el arabasını işaret ederek, "Bu molozları dökmemize yardım edebilir misin, arkadaşım?" diye sordu. Türkçeyi Avrupalı aksanıyla konuşuyordu ama görünüşü Avrupalılardan çok Kızıltepelilere benzeyen bu yeryüzü meleğine bakarken afallamış olmalıyım ki isteğini tekrarladı. Beni kamptaki amelelerden biri sanmıştı galiba. Olsun. Mütevazı davranıp onu sonradan şaşırtarak etkileme fırsatı yakalamıştım. "Tabii ki. Hemen döküp getiririm," dedim, ağzına kadar dolu el arabasını güçlkle kaldırıp çamurun içinde ittire ittire

hafriyat alanına götürdüm. Boş arabayla çadırın önüne geri geldiğimde melek dışarı çıkıp bana teşekkür etti.

Muhtemelen yurtdışından yardıma gelen gönüllülerden biridir diye düşündüm. İçeride birkaç kadın çadırı düzenlemekle meşguldü. Burası bir sağlık merkezi olacağından beş yatak, paravanlar, muayene masası falan yerleştirilmişti; kadınlar son düzenlemeleri yapıyorlardı. Meleğin doktor olabileceği geldi aklıma, bu durumda beni amele sanması iyi olmazdı herhalde. Yani şansımı bir hayli azaltırdı. Yanlışsam düzeltin, dünyada kaç doktor bir ameleye âşık olmuştur ki? Herkes kendi dengiyle sevişecek ya! Resmen barbarlık! Ama bu tarihi yanlış bugün burada düzeltmek bana farz değil herhalde. Ben mühendisim kardeşim, doktora âşık olma yetkisi tanınmış bana, ne yapayım yani! Fakat çığlık yapmadan mühendis olduğumu nasıl söyleyeceğim? Fazlaca düşünemedim artık, elimi uzatıp, “Ben Ahmet. Başka bir işiniz varsa yardımcı olabilirim,” dedim. “Ah, seni biliyorum Ahmet. İlk günkü tanışma toplantısında görmüştüm,” demesin mi! Peki ben nasıl görmemişim bu arkadaşı? “Ben de Eleni. Fransa’dan geldim. Psikoloğum,” diye ekleyince bana gün doğdu. “Ben de makine mühendisiyim. Mühendislik bir iş olursa haber verin, hemen gelirim,” dedim. “Ah, evet. Aslında var,” diye karşılık verdi. Çadıra dayalı küreği alıp uzattı, “Şu çamuru, en azından yola kadar olan kısmını temizleyebilirsin,” dedi, çadıra girdi. Küreğin sapı elimde, öylece kalakaldım dışarıda.

Kadınlar bu kadar acımasız olmak zorunda mı?

Ben ki seni acılarla dolu bu mülteci kampında yıldız sanatçılardan kopyala-yapıştır yoluyla tarifleme cesareti göstermişim, kürek sapı nedir Allah aşkına? Tamam, hepimiz gergin, üzgün, kızgınız, ama öfkemiz birbirimize değil, bunun farkındayız. Yoksa Eleni de IŞİD’e olan öfkesini bu şekilde mi yansıtıyor?

Küçükken annem, babamın yanında beni, “Kurê kere” diye kailaylardı. Tabii ki kızgınlığın ve küfrün asıl hedefi babamdı. Yine de küfür doğrudan kendisine yönelmediğinden sesini çıkaramaz, küfrü yediğiyle kalırdı babam. O da buna karşılık, annemin yanında, “Kurê kere” diye küfrederdi bana. Aslında dertleri başkaydı, böyle zamanlarda evden uzaklaşmak en iyisiydi. Yok, kavga çıkacağından değil, olay kesin yatak odasında son bulurdu. Fakirin fantezisi bu kadar oluyordu demek ki.

Yola kadar olan çamuru temizleyip başımı çadırdan içeri uzatarak, “Girişini temizledim. Gerçekten de mühendislik bir işiniz olursa haber verirsiniz artık,” diyerek geri dönüyordum ki Eleni o tatlı Fransız aksanıyla diğer kadınlara, “Sizin burada mühendisler çay getirebiliyor mu kızlar?” diye sormaz mı! Yok artık! Açıkça dalga geçiyor kadın. Diğer genç kadınlardan biri “A, evet. Mühendisler statik, denge meselelerini falan iyi bildiklerinden çayı dökmeden tepsiyi taşıyabilirler,” dedi. Bunun üzerine Eleni bana dönüp, “E, o zaman bize dört çay getirebilir misin, mühendis arkadaşım?” deyince ağlamamak için zor tuttum kendimi. Kulaklarıma kadar kızardığımı hissettim.

Fakat hemen toparlandım ve kendimi sükunete davet ettim. Burası bir sığınmacı kampıydı ve hepimiz gönüllüydük sonuçta. Kimin ne iş yaptığı önemli değildi. Önemli olan, işlerin yürümesiydi. Kaldı ki statümüz ve sosyal kimliklerimiz insani değerler karşısında bir hiçtir, öyle değil mi? Çayları almaya giderken yol boyunca kendimi bunlarla avutmaya çalıştım çalışmaya ya, içim kan ağlıyordu aslında. Kendimi resmen aşığılmış, alaya alınmış falan hissediyordum. Yok, bu sonuncusu fazla oldu. Yine de bunu kutsal bir insanlık görevi addederek karton bardaklarda çay getirip çadırın kapısında Eleni’ye verdim, yüzüne bile bakmadan geri dönüp boynumu bükerek yürüdüm.

Daha iki adım atmıştım ki arkamdan, “Ahmet!” diye seslendi. Yine ne var acaba diye düşünüp döndüğümde elinde tepsiyle gelip dudaklarıma bir öpücük kondurdu, “Mersi,” dedi.

Kadınlar bu kadar tatlı olmak zorunda mı?

Ermeni baba, Türk anneden Fransa’da doğmuş Eleni. Ezidi Kürt mülteci kampına gönüllü destek için gelişi belki Angelina Jolie kadar ses getirmemişti ama tek bir öpücüğü benim geçmişimle geleceğimi yara bandıyla birbirine yapıştırmayı başarmıştı. O yara bandı halen orada duruyor. Söksem kanamaya başlar, ikiye bölünür hayatım. Birleşmez bir daha.

Üç ay boyunca kamplarda beraber çalıştık, yakın arkadaş olduk. Bir daha öpüşmedik. Gerçi ilki de öpüşme sayılmazdı. O beni öpmüş, bense şaşkınlıktan kalakalmıştım. Sonra gitti Eleni. Öyle, ansızın. Vedalaşmadan. Altı ay kadar sonra cenazesinin Fransa’ya götürüldüğünü okudum. Bütün medya onu yazdı. Şengal’de IŞİD’e karşı savaşırken... Kahramanca...

Kadınlar bu kadar cesur olmak zorunda mı?

Eleni ve onun gibiler üzerine hep çok kafa yormuşumdur. İnandığı gibi, tavizsiz yaşayabilmek, inançları uğruna ucunda ölüm bile olsa her şeyi yapabilmek... Öyle iki kelimeyle açıklanabilecek ya da benim gibi önü sonu bir şehir çöplüğünde yaşamaya karar kılmış birinin ahkam kesebileceği bir mevzu değil bu. Şu sonsuz evrende hayatlarımızın derin anlamları falan yoktur bana göre. Doğarız, hayatta kalmaya çalışırız, üreriz, ölürüz. Bu kadar. Bilimsel açıdan burada bir mucize yoktur. Her şey sıradan ve olması gerektiği gibidir. İşin içine mucizeyi katmayı başaranlar Eleni gibilerdir. Hayatın o mucizevi anlamı olmasa her gün on defa intihar etmeye kalkışırız muhakkak. Çünkü sıradan hayatlarımızı kötülükleriyle boğmaya, çekilmez kılmaya yeminli bir türe evrimleşmeyi başaran canlılar da var yeryüzünde

ve onlara da “insan” deniyor. Bu “insanların” bozduğu evrensel dengeyi Eleni gibi insanlar her seferinde daha iyi şekilde yenisinden inşa ediyor. Hem de yeri geldiğinde ölerек sağlıyorlar bu dengeyi, ve evet, iyilerin yüzü suyu hürmetine dönüyor dünya. Eleni’ye ne kadar aşık olduğumu o öldükten sonra anladım.

Kadınlar bu kadar güzel olmak zorunda mı?

Şehir çöplüklerinde her daim duman ve yanık kokusu vardır. İçten içe yanar çöplük. Durmadan. İlk zamanlar dayanılmaz gibiydi, şimdiyse bu kokuyu almadan yaşayamam gibime geliyor. Leş gibi çürümüşlüğün iğrenç kokusunu yoğun bir şekilde taşıyan çöplüğün havasını bastıran, onu çekilir kılan da işte bu yanık kokusudur.

Burada her şey çöp olmakta eşitlenmiş gibi görünür. Ancak durum tam öyle değildir; zengin ve yoksul mahallelerden taşınan çöpler arasındaki fark burada da bariz bir sınıf çelişmesine, hatta sınıf çatışmasına yol açar. Şöyle uzaktan bakarak bile hangi çöp tepesinin zengin bir mahalleye ait olduğunu anlarsınız çünkü martılar orada birikmiştir ve en amansız kavga o çöplerin üstünde yaşanır. Karışık pizzadan orta pişmiş bifteğe, kırmızı şaraptan tekilaya kadar her şeyi bulmak mümkün. Biraz sabırlı olup “reyonları” iyice dolaşırsanız taze mevsim çileği, yarım Nutella, vibratör, Kars kaşarı, pembe tanga, zeytinli çavdar ekmeği bile bulabiliyorsunuz.

Aslında bir gece vakti, saklanmak için gelmiştim buraya. Polisten saklanıyordum. Gidecek başka yerim kalmamıştı. Arkadaşlarım ancak iki hafta saklanmama yardım –ya da tahammül– edebildiler. Her biri yanlarında iki üç gün kaldıktan sonra ya açıktan ya da imalı bir şekilde gitmemi istedi benden. Oysa tehlikeli bir suçlu değildim henüz. Sadece sorgulamak için arıyorlardı beni. Belli ki bir istihbarat almışlardı. IŞİD ile bazı

devlet görevlilerinin işbirliğini ispatlayacak belgelere ulaşmak üzereydim. Ben o belgelere ulaşmadan polis bana ulaşır ortaya çıkacak devlet skandalını önlemeye çalışıyordu. Bunu biliyordum çünkü o delilleri bana getirecek kişi de bir polisti. Fransız bir polis, Eleni'nin abisi.

* * *

Eleni'nin cenazesi ailesine ulaştığında, kendilerine teslim edilen şahsi eşyalar arasında bir de telefon varmış. Telefondaki tek özel fotoğraf da bir sığınmacı kampında çektiğimiz selfi imiş. Ve o fotoğraf kırmızı bir kalple çevriliymiş. Eleni için özel biri olduğumu düşünerek araştırıp bana ulaşmışlar. Polis olan abisi fotoğrafı bana gönderdiğinde ağladım. Eleni'nin ölümünü öğrendiğim andakinden daha çok, daha beter ağladım. Sonra sık sık görüştük abisiyle. Adı Turay idi. İki iyi arkadaş olduk. Eleni'nin anısına bir şeyler yapmak için düşünüp taşınırken Turay'ın aklına bir fikir geldi. Fransız istihbaratında çalışan yakın bir arkadaşından öğrenmişti bilgileri. Sonra da fotoğraf ve belgelere ulaşmayı başarmıştı. Fransız hükümeti bunu sadece Türkiye'ye şantaj yapmak ve diplomatik üstünlük elde etmek için kullanma niyetindeydi. Oysa bu insanlık suçunu tüm kamuoyunun bilmeye hakkı vardı. En azından biz öyle düşünüyorduk. Belgeler Türkiye'de medyada yer almalıydı, Fransa'da yayımlanması beklediğimiz etkiyi yaratmazdı. İşin bu kısmını ben halledecektim. Belgeler bana ulaşınca güvenilir bir gazeteciyle temasa geçip yayımlanmasını sağlayacaktım. Yakında Fransa'dan Türkiye'ye gelecek bir Türk, belgeleri bana elden teslim edecekti. Turay ile yazışmalarımız ve konuşmalarımızda çok dikkatliydik. Hep üstü kapalı, şifreli iletişim kuruyorduk. Ancak polisler bir şekilde durumdan haberdar olmuştu. Fransa'dan gelecek kuryeyi